

Täysistunto

Keskiviikko 27.4.2022 klo 13.59—16.28

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maataloudessa käytettyjen eräiden energiatuotteiden valmiste- ja valmisteveron palautuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 52/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskusteluun, ministeri Saarikko.

Keskustelu

15.04 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on siis paljon eduskunnassakin puhututtanut maatalouden kannattavuuden, maksuvalmiuden akuutti kriisi energiahintojen nousun vuoksi ja hallituksen siihen etsimät ratkaisut. Ja näistä ensimmäisenä esitellään nyt maatalouden energiaveron lisäpalautus.

Muutama sana, arvoisa puhemies, taustaksi. Venäjän Ukrainaan kohdistamalla brutaalilla hyökkäyksellä on ollut moninaisia vaikutteita ja heijasteita, ja yksi niistä on pahentunut maatalouden kustannuskriisi. Tilanteen helpottamiseksi ja huoltovarmuuden turvaamiseksi hallituksen varautumisen ministerityöryhmä on johdollani linjannut toimia, jotka lisäävät tukea kotimaiselle ruoantuotannolle merkittävästi. Kokonaisuus sisältää nopeavaiikutteisia tukimuotoja tilojen maksuvalmiuden tukemiseksi sekä samalla myös toimia, joilla vauhditetaan energiaomavaraisuuden kasvattamista ja siirtymää pois fossiilisista tuotantopanoksista, joiden hinnat ovat nousseet nyt kohtuuttomasti.

Yhtenä maatalouden kustannuskriisiä helpottavana, ja kyllä, ennen kaikkea nopeavaiikutteisena toimenä hallitus linjasi maatalouden harjoittajille maksettavan maatalouden energiaveron kertaluonteisesta lisäpalautuksesta, ja nyt meillä on lähetekeskustelussa juuri tämä esitys. Tarkoituksena on, että valtio tukee maatalouden harjoittajia 45 miljoonan euron suuruisella kertaluonteisella lisäpalautuksella. Taustalla on myös huoltovarmuuden turvaaminen, suomalaisen ruoantuotannon jatkuvuus.

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että maatalouden harjoittajille maksettaisiin energiaveron lisäpalautusta EU:n vähimmäisverotasoon asti vuoden 21 eli viime vuoden aikana maataloudessa käytetyistä energiatuotteista, eli käytännössä aivan samoin kuin jo kertaalleen tänä vuonna on tehty: käytännössä palautusta maksettaisiin kevyestä ja raskaasta polttoöljystä. Lisäpalautusta maksettaisiin 14,80 senttiä litralta kevyestä polttoöljystä, R-luokan biopolttoöljystä 6,35 senttiä litra ja raskaasta polttoöljystä 17,17 senttiä kilogram-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2022 vp

malta. Lisäpalautusta ei maksettaisi sähköstä eikä kaikesta biopolttoöljystä, koska siihen ei ole edellytyksiä — niiden verot ovat jo EU-vähimmäistasolla.

Lisäpalautuksesta lähes 99 prosenttia — voidaan sanoa, että siis käytännössä kaikki — koskisi nyt kevyttä polttoöljyä. Kevyttä polttoöljyä käytetään lämmityksessä sekä erityisesti traktoreissa, kuivureissa ja muissa maataloudessa käytettävissä työkoneissa. Loppuosa koskisi pääasiassa raskasta polttoöljyä, ja sitäkin käytetään lähinnä kasvihuoneissa. Lisäpalautuksen jälkeen kevyestä polttoöljystä jäisi maksettavaksi 2,1 senttiä litralta ja huoltovarmuusmaksu, R-luokan biopolttoöljyssä vastaavasti niin ikään 2,1 senttiä, mutta raskaasta polttoöljystä jäisi maksettavaksi 1,5 senttiä kilogrammalta ja tuo sama huoltovarmuusmaksu.

No nyt sitten, miten tämä vaikuttaa, arvoisa eduskunta: Tässä on tietenkin hyvin vaikeaa arvioida keskimääräistä — tai keskiarvon ja keskimääräisen lisäpalautuksen voi laskea, mutta tilaajan tilanne on hyvin erilainen. Hakijaa kohti tämä on keskimäärin noin 1 300 euroa ja yleisin palautuksen osuus alle 1 000 euroa. Muun maatalouden kuin kasvihuoneiden osalta lisäpalautuksesta yli 15 miljoonaa tässä kohdistuu maatalouden harjoittajille, joiden pääasiallinen toimiala on erilainen kasvinviljely. 9 miljoonaa kohdistuu maatalouden harjoittajille, joilla on kotieläintaloutta, ja noin 15 miljoonaa sekatiloille. Yli 3 miljoonaa kohdistuu maatalouden harjoittajille, joiden pääasiallinen toimiala on joku muu. Palautuksen kasvu on suurinta erilaisessa kasvinviljelyssä, sillä öljytuotteiden osuus energiakulutuksessa on muita suurempaa siellä. Kasvihuonetoiminnan osuus tästä lisäpalautuksesta on 1,9 miljoonaa.

Tavoitteeni ja koko hallituksen vahva viesti eduskunnalle on, että tämä lisäpalautus päästäisiin maksamaan mahdollisimman nopeasti — siksi juuri, että akuutti maksuvalmiuskriisi on juuri nyt suurin — ja se riippuu tietysti siitä, kuinka nopeasti eduskunta tämän kokonaisuuden pystyy käsittelemään — hallituksessa tämä tehtiin niin ripeästi virkатыönä kuin suinkin oli mahdollista. Sitä kautta nopeus liittyy siihen, milloin lisäpalautus viljelijöiden tilillä on. Vuoden 21 osalta palautuspäätöksiä on, siis normaalin kaavan mukaan, ikään kuin olemassa olevan lain mukaan, suurin osa tehty ja palautukset myös maksettu tileille maaliskuun aikana. Ja Verohallinto on nyt arvioinut eduskunnan aikataulusta riippuen, että lisäpalautuksen maksatus olisi touko—kesäkuun vaihteessa. Tämä on tärkeä tieto sekä viljelijöille että totta kai myös pankeille, joiden kanssa viljelijät joutuvat nyt käymään tiheää asiointia tilojen taloustilanteen vuoksi.

Mutta todettakoon, että niille, jotka eivät vielä ole saaneet päätöstä, lisäpalautus maksettaisiin, kun palautuspäätös on hyväksytty. Ja niille hakijoille, jotka ovat jostain syystä saaneet hylätyn päätöksen aiemmin, koska laissa säädetty viidenkympin vähimmäisraja ei olisi ylittynyt, mutta tämän lisäpalautuksen myötä vähimmäisraja ylittyy, maksu tulisi sitten syksyn 22 aikana. Mutta isossa mittakaavassa se tärkein tieto on tuo touko—kesäkuu valtaosalle näistä veronpalautuksensaajista.

Arvoisa puhemies! Nyt esittelyssä olevan energiaveron lisäpalautuksen lisäksi totean vielä, että tämä maatalouden kokonaisuusratkaisu sisälsi kuluvalle vuodelle kansalliseen luonnonhaittakorvaukseen 120 miljoonan korotukset, kansallisten tukien lisätuet sika- ja siipikarjatalouteen, kasvihuonetuotannolle, puutarhatuotteiden varastointiin, poro- ja kalatalouteen sekä EU:n kriisitukeen ja sen täydentämiseen kansallisella rahoituksella. Ja lisäksi tosiaan linjattiin toimia, joilla irtaannutaan fossiilisesta polttoaineesta uusiutuviin energiamuotoihin, ja tässä isoin joukko on investointituet.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2022 vp

Mutta korostan, arvoisa puhemies, että hallituksella oli varmasti niin kuin poliittisesti kansallisesti katsottuna tahtoa kyllä tehdä ratkaisuja, joissa vielä muitakin elementtejä olisi pystytty nopeammin saamaan viljelijöiden tilille. Ja me teimme valtavasti töitä EU:n suuntaan, että valtiontukisäädökset muuttuisivat tavalla, joka tämän mahdollistaisi. Me saimme EU:ssa aikaiseksi ison ratkaisun, että ylipäätään maatalouteen suhtaudutaan nyt kriisialana Ukrainan hyökkäyssodan jälkeen, mutta byrokratia ja uusien tukimuotojen edellytykset eivät tehneet näistä kansallisista ratkaisuista käytännön toimeenpanon näkökulmasta erityisen helppoja. Me olemme tehneet kaiken sen, mitä EU-lainsäädäntö meille nyt mahdollisti, ja siksi nopein keino on energiaveron lisäpalautus, ja sitten tullaan niin pian kuin mahdollista tileille tuotaviin lisätukiin ennen kaikkea tuon luonnonhaittakorvauksen muodossa.

Muitakin vaihtoehtoja oli, mutta EU-valtiontukisäännökset eivät niitä valitettavasti tässä vaiheessa mahdollistaneet. Olen kuitenkin hyvin tyytyväinen, että tämä energiaveronpalautus, ikään kuin kertaluontoinen lisäpalautus, saatiin nyt näinkin nopeasti käsittelyyn. Tiedän, että tilat tätä odottavat, ja sitä on lupa odottaa. Kaikki suomalaiset syövät, ja kaikkien suomalaisten vuoksi suomalainen ruoka on se, jonka eteen teemme töitä joka ikinen päivä. Ja sitä tehdään tiloilla, pelloilla nyt, kun kasvukausi on alkamassa.

Puhemies Matti Vanhanen: Kuulin tämän äsken edellisen keskustelun osalta: silloin kun päätin keskustelun, niin jokseenkin samaan aikaan edustaja Tynkkyseltä oli puheenvuoropyyntö tullut. En ollut sitä huomannut, pahoittelen siitä. Onneksi kyse oli lähete keskustelusta ja asia palaa vielä päätöskeskusteluun myöhemmin. — Edustaja Koskela.

15.12 Jari Koskela ps: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksessä maatalouden harjoittajille maksettaisiin energiaveron lisäpalautusta EU:n vähimmäisverotasoon asti vuoden 21 aikana maataloudessa käytetyistä energiatuotteista, kuten tässä hetki sitten kuultiin. Palautus koskee pääosassa kevyttä polttoöljyä, jota käytetään lämmityksen lisäksi esimerkiksi traktoreissa, kuivureissa sekä maatalouden muissa työkoneissa. Esitys kasvattaa vuoden 22 menoja 45 miljoonalla eurolla, jotka sisältyvät vuoden toiseen lisätalousarvioon.

Esitys on kyllä kannatettava, koska maatalouden syvä kriisi vaatii toimia, mutta paremminkin nämä rahat voisi kohdentaa. Perussuomalaiset kohdistaisi tuen toisella tapaa. Parempi keino olisi vähintäänkin määräaikaaisesti madaltaa liikennepolttoaineiden verotusta. Tällä olisi ohjaava vaikutus toimintaan juuri tässä hetkessä. Menneet ovat menneitä. Veronpalautus on hyvä, mutta pahimmillaan raha voi valitusten jälkeen tulla tilille vasta syksyllä, vaikka ministeri juuri äsken tuossa vakuutti, että touko—kesäkuussa suurin osa rahoista olisi tileillä. Elikkä me tiedämme, että maatalousyrittäjät tarvitsevat apua juuri tällä hetkellä. Kriisi on nyt akuutti ja päällä parasta aikaa.

Voi toki olla, että tästä palautuksesta tulee toistuva menettely. Silloinkin on huomattava, että palautusta ei saa sähkön tai niin sanotun toisen sukupolven biopolttoaineiden kulutuksesta. Tämä ei kannusta investointeihin eli siirtymään pois fossiilisista polttoaineista, jota hallitus tavoittelee.

Ymmärrämme hyvin, että polttoaineverojen madaltaminen on hallitukselle hyvin vaikeaa, koska olette sitoutuneet maailman kunnianhimoisimpaan ilmastopolitiikkaan ja fossiilisten polttoaineiden käyttö on hallitukselle ehdoton ”ei” lyhyelläkin aikavälillä. Pitäisi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2022 vp

kuitenkin ymmärtää nyt käsillä oleva erittäin vaikea tilanne ja lukuisat huoltovarmuuttamme uhkaavat seikat.

Erityisen outona pidän sitä, että tuesta pitää tehdä etukäteen ilmoitus Euroopan unionille ja EU voi tarvittaessa jopa puuttua asiaan. Tällaista turhaa byrokratiaa pitäisi päästä ehdottomasti purkamaan. EU:n puuttuminen suhteellisen pieniin asioihin ei mitenkään palvele kotimaista elinkeinopolitiikkaa saati helpota kansallista kriiseihin varautumista. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Östman.

15.15 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Hallitus päätti maaliskuun lopulla toimista, joilla turvataan maatalouden huoltovarmuutta. Yksi näistä toimenpiteistä on tämä hallituksen esitys, jonka mukaan energiaverojen vuoden 2021 palautuksen lisäämiseen kertaluontoisena toimenä suunnataan 45 miljoonaa euroa.

Me kristillisdemokraatit olemme maatalousyrittäjien tavoin hyvin pettyneitä siihen, ettei hallitus löytänyt tukipakettiinsa toimia, jotka auttaisivat tiloja niiden akuutissa kriisissä, siis juuri nyt. Ensimmäiset paketin tuomat eurot ovat päätymässä tiloille vasta heinäkuussa, osa myöhään syksyllä.

Energiaveron tuplapalautukset ovat tervetulleita — kiitos siitä. Tämä kohdistuu niille tiloille, jotka kustannuskriisistä oikeasti kärsivät. Ajoitus on kuitenkin pahasti epäonnistunut. Kriisi on ollut tiedossa, se ei alkanut Ukrainan sodan myötä. Silti hallitus on katsellut kriisiä kädet taskussa pitkälle kevääseen. [Tuomas Kettunen: Ei pidä paikkaansa!]

KD julkaisi maatalouspaketinsa maaliskuussa vaatien hallitukselta kriisitoimia tiloille, jotta tulevan satokauden sato voitaisiin maksimoida. Hallitus tuli ulos samana päivänä tiedolla, että se panostaa maatalouden kriisiin. Tietoa paketin sisällöstä odotettiin viikkoja. Samaan aikaan viljelijät joutuivat tekemään päätöksiä kevätkylvöistä vailla tietoa siitä, mitä hallituksen lupaus tiloille tarkoittaa.

Kun paketti lopulta tuli, pahimmat pelot toteutuivat. Kevätkylvöt alkavat pettyneissä tunnelmissa. Euroakaan hallituksen tukipaketista ei ehdi päätyä viljelijöiden tileille ennen kuin siementen pitää olla maassa, ja juuri siksi osalla tiloista kevätkylvöt eivät ala laisinkaan.

Arvoisa hallitus, viljelijät eivät ymmärrä laskutapaanne. Lupasitte 300 miljoonaa kustannuskriisin helpottamiseksi, ja tuottajat luulivat, että tarkoittitte tukea heitä. Hehän kustannuskriisistä eniten kärsivätkin. Todellisuudessa teitte paketin, josta vain osa on tarkoitettu tiloille ja siitäkin ensimmäiset eurot maksetaan vasta, kun kylvöaika on takana ja pitäisi jo valmistautua puinteihin. Osa tuesta on tulossa tileille vasta syksyllä, kun viljan pitäisi olla korjattu ja kuivattu. Millä logiikalla tämä auttaa viljelijöitä kustannuskriisissä? He elävät sen todellisuuden kanssa, että lannoitteiden hinnat ovat nousseet pilviin ja polttoaineiden hinnat moninkertaistuneet. He joutuvat tekemään päätöksiä siitä, paljonko eläimiä laitetaan teuraaksi, kun raha ei riitä rehuun. He lähtevät toukotöihin punniten sitä, viekö päätös jatkaa ruoantuottamista lopulta leivän omankin perheen pöydästä. On absurdia, että sellaista joutuu edes pohtimaan tällaisena aikana. Ikävä kyllä monella tilalla tämä punninta on päätynyt siihen, ettei tuotannon jatkamiselle ole edellytyksiä.

Arvoisa puhemies! Hallitus lupasi myös, että sillä on valmius toimii, jos kauppa ei vapaaehtoisesti hoida osuuttaan kriisissä. Kuinka kauan aiotte odottaa, vai ovatko kaupan tähänastiset toimet mielestänne riittäviä? [Tuomas Kettunen: Eivät ole!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2022 vp

MTK uutisoi tällä viikolla, että kassakriisi ajaa parhaillaan alas suomalaista lihan ja kananmunien tuotantoa. KD on esittänyt kustannusindeksiä elintarvikemarkkinoille. Myös näillä toimilla on kiire. Viljasato määrää pitkälti myös kotieläintuotannon suunnan vuosiksi eteenpäin. Alas ajettua tai supistettua tuotantoa ei varsinkaan kotieläintiloilla pystytä nopeasti palauttamaan, vaan supistukset ovat lähtökohtaisesti pysyviä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Kaikki ei toki ole hallituksen syytä. [Tuomas Kettunen: Ei niin!] Osa kritiikistä kuuluu EU:lle. Sen jäykkyys on ajamassa ruokatuotantoamme nurin. EU:n maatalouspolitiikka tarvitsee jättiremontin, ja sen keskiössä tulee olla tukien suunnanmuutos ruoantuotantoon. Korotettujen luonnonhaittakorvausten maksaminen kriisitilana kaikenlaisille hömpäheinpelloille on pohjimmiltaan EU:n jäykän järjestelmän vika, sellainen vika, joka pitää korjata kiireen vilkkaa ja luoda sellaiset tukijärjestelmät, jotka mahdollistavat nimenomaan ruoantuotannon edellytysten varmistamisen kaikissa olosuhteissa. [Ritva Elomaa: Hyvä puhe! — Tuomas Kettunen: Oli paljon hyvää, mutta oli paljon huonoa!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Aittakumpu poissa, edustaja Mäkelä poissa. — Edustaja Elomaa.

15.21 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Suomen maatalous on todella pahassa jamassa tällä hetkellä. Ruoantuottajien käsiin räjähtänyt kustannuskriisi on äärimmäisen vakava uhka Suomen maatalouden tulevaisuudelle. Rehujen hinnat ovat nousseet rajusti, lannoitteet kallistuneet tuntuvasti, ja polttoaineiden hinnat hipovat pilviä. Nämä yhdistettynä todella alhaisiin tuottajahintoihin ovat myrkyllinen yhdistelmä. Yhtälö on yksinkertaisesti täysin kestävä. Ruoantuottajat ovat koko ruokaketjun kivijalka. Ilman heitä ei olisi kauppojen hyllyillä kotimaisia tuotteita sellaisessa mittakaavassa, mihin olemme tottuneet.

Tästä huolimatta alkutuottajat ovat jääneet ruokaketjussa muiden toimijoiden jalkoihin. Etenkin kaupan ala on onnistunut neuvottelemaan itselleen suuret voittoprosentit verrattuna ruoantuottajiin. Tämä ruokaketjun tulonjakoa koskeva ongelma on ollut olemassa jo iät ja ajat. Nyt vihdoinkin vaikuttaa siltä, että epäkohdan suhteen on herätty tuottajien kannattavuuden syöksen myötä ja ruokaketjun toimijat ovat alkaneet ratkoa haastetta neuvottelujen merkeissä. Toivon sydämestäni alkutuottajien kannalta reilua neuvottelutulosta. Luulisi, että kauppaliikkeitäkin kiinnostaisi tulla vastaan kuluttajahinnoissa, sillä tilanne on ajautunut siihen pisteeseen, että kohta alkaa menemään maatilaa konkurssiin armotonta tahtia, ellei muutosta tule. On päivän selvää, etteivät tuottajat jaksa loputtomiin pyörittää tiloja jopa tappiolla. Lähtisitkö sinä töihin, jos et saisi palkkaa tekemästäsi työstä? [Peter Östman: En!]

Arvoisa puhemies! Energiaveron palautus erinäisten polttoaineiden osalta maatalouden toimijoille on sinänsä ihan kannatettava esitys. Tosin siinä ei oteta huomioon liikennepolttoaineita, jotka ovat maataloudessa tuntuva kustannus. Veronpalautusten kilahtamiseen tilille menee pitkä aika, ja mahdollisuudet viivästymiseen ovat todelliset. Tuottajien kustannuskriisi on käsillä tässä ja nyt. Rahaa tarvittaisiin heti. Ministeri kylläkin lupaili, että jos saataisiin vähän tähän aikatauluun nopeutta, niin että tulisi jo toukokuussa viimeistään. No se jää toivomisen varaan, mutta katsotaan.

Perussuomalaisten ajama polttoaineveron alennus sen sijaan toisi suoraa helpotusta tähän hetkeen. Eikö hallitus olisi edes valmis harkitsemaan polttoaineveron madaltamista määrääjäksi? Se toisi helpotusta monen suomalaisen tilanteeseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2022 vp

Tämän esityksen mukaiset toimet ja koko hallituksen 300 miljoonan euron tukitoimet maataloudelle ovat kuitenkin laiha lohtu isossa kuvassa. Lisäksi rahaa ei kanavoidu tehokkaasti tavalliselle tuottajalle. Palautevyöry ja -ryöppy viljelijöiltä on ollut ihan valtavaa tämän tukipaketin jälkeen, koska viljelijät odottivat helpotusta ihan siihen akuuttiin hätään, ei pääosin siihen, miten sitä vihertämistä edistetään tulevaisuudessa. Toki EU hankaloittaa, kuten olemme todenneet, tuottajien suoraa tukemista kilpailullisista syistä. Joka tapauksessa nyt olisi kuitenkin keksittävä pikaisesti purevat keinot ja kaivettava riittävät eurot Suomen maatalouden pelastamiseksi. Asia on tärkeä, sillä puhdasta, terveellistä kotimaista ruokaa tarvitaan suomalaisten pöytiin jatkossakin.

Ja täytyy sanoa, että ympäristöministeriö ympäristöministerin johdolla voisi katsoa myös vähän peiliin ja vähän enemmänkin, eli virkamiehien ministerin johdolla pitäisi ymmärtää, missä tilanteessa me ollaan tällä hetkellä. Meillä tulee ruokapula, jos ei toimita toisin.

Lisäksi ruoantuotannon omavaraisuusaste on keskeinen palanen huoltovarmuutta, joka on noussut taas entistä tärkeämmäksi teemaksi Venäjän hyökättyä Ukraina. Hälyttävää on, että maailmanlaajuinen nälänhätä on todellinen uhka, joka voi realisoitua ihan todelliseksi, jos Venäjä saa jatkaa rikollista sotaa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Könttä.

15.25 Joonas Könttä kesk: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kiitos hallitukselle tästä esityksestä. Kuten ministeri totesi, touko-kesäkuun maksatus on suhteellisen nopea aikataulu, ja aika hyvin ministeri myös kuvasi sitä ongelmatiikkaa, mikä tähän liittyy, ennen muuta EU:sta johtuvaa sääntelyä.

Ruoantuotanto, kotimainen ruoka: kysymys on huoltovarmuudesta. Aika usein unohdetaan, että tähän maahan vienti ja tuonti tapahtuu 82-prosenttisesti meriteitse: siitä vienti muistaakseni on yli 90 ja tuonti 82 prosenttia. Siis on aivan keskeistä, että niissä tilanteissa, kriisiaikoina, meillä on kotimaista ruoantuotantoa. Ja vaikka kotimaisen ruuan omavaraisuusaste on 80 prosenttia, siis suhteellisen korkealla, niin tämä luku on kuitenkin osittain näennäinen, sillä esimerkiksi eläimien vaatimista valkuaisaineista vain 18 prosenttia on kotimaista, eli tätä lukua pitäisi saada myös kasvatettua, että meillä on aito kotimaisuus, omavaraisuus ruoantuotannossa. Ihminen tarvitsee ruokaa, lämpöä, nämä ovat ihan perinteisiä, perustavanlaatuisia fundamentteja, tarpeita meille ihmisille, ja sen takia kotimainen ruokaomavaraisuus on äärettömän tärkeässä osassa.

Arvoisa puhemies! Maatalouden kannattavuus jakaantuu nähdäkseni kahteen keskeiseen kysymykseen, joista tässä hallituksen esityksessä vastataan tähän akuuttiin kriisiin, joka maataloudella on meneillään. Nämä akuutit toimenpiteet ovat hallituksen pöydällä olleet korkealla prioriteetillä, ja kiitän niistä toimista, vaikkakin edelleen tarvitsemme lisätoimia, jotta tähän akuuttiin kriisiin vastataan.

Mutta sitten se toinen ja pidempiaikainen ongelma, joka kotimaiseen ruoantuotantoon, maatalouteen, liittyy, on pitkäaikainen kannattavuuskriisi, johon liittyvät täälläkin salissa aiemmin pidetyt puheenvuorot kaupan, teollisuuden roolista tässä ruokaketjussa, siitä, että hän, joka tekee kovimman työn, saa vähiten euroja. Ja toivoisin, että tähän pitkäaikaiseen kannattavuusongelmaan hallitus ensin tietysti hyvällä, mutta sitten vaikka pahalla puuttuu, jotta ne eurot valuvat sieltä kaupan ja teollisuuden pöydistä myös sinne tuottajan kukkeroon, koska ilman tuottajan panosta sitä ruokaa ei myöskään sinne kaupan hyllylle päädy,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2022 vp

ja tässä tämä meidän kotimainen markkinamalli, jossa on kaksi suurta toimijaa ja vain muutama pienempi toimija, ei oikein toimi. Tämä on ollut tiedossa jo pidempään, mutta aivan niin kuin edellinen puhuja mainitsi, tähän on herätty nyt, ja onneksi on herätty.

Ja haluan myös nostaa kiitoksena esille kristillisdemokraattien puheenvuorosta tuon ajatuksen eräänlaisesta indeksistä. Meidän tarvitsee saada: a) oikeudenmukaisemmat sopimukset, b) joko lyhyemmät sopimuskaudet, tai c) se, että ne on sidottu indeksiin, jotta se tuottaminen on aina kannattavaa. Kyllä jokainen sen ymmärtää, että jos on ostettu vaikkapa tuotannossa tarvittavia aineita yhdellä aikaa ajankohdasta ja sitten myydään toisaalla, niin siinä se ero voi olla jo hyvin suuri. Näitä toimenpiteitä me tarvitsemme näihin pitkäaikaisiin kannattavuuskriiseihin, ja toivon, että hallitus tarttuu tähän ensin tietysti hyvällä neuvotellen, mutta sitten mahdollisesti myös vähän pahemmalla. [Tuomas Kettunen: Hyvä, jämäkkä puheenvuoro! — Mauri Peltokangas: Voi, kun tuo puhuja istuisi hallituspuolueessa!] — Istun.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sankelo, poissa. — Edustaja Kettunen.

15.29 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Edustaja Köntän puheenvuorosta on hyvä jatkaa. Ensinnäkin haluan kiittää ministeriä ansiokkaasta esittelystä. Tosiaan valtio tukee nyt maataloudenharjoittajia 45 miljoonalla eurolla kertaluontoisen energiaveron lisäpalautuksella. Ja niin kuin ministeri Saarikko tuossa jo totesi, hallitus on kiirehtinyt, että tämä energiaveron palautus tulee mahdollisimman nopeasti eduskunnan käsittelyyn. Ja nyt toivoisinkin, kun nyt tätä lähetekeskustelua käydään, että eduskunta valio-kunnissa mahdollisimman nopeasti käsittelee tämän kyseisen lain, että sitten — niin kuin verottajakin on todennut — touko—kesäkuussa päästään näitä lisäpalautuksia palauttamaan viljelijöitten suuntaan, koska tosiaan tämä kannattavuuskriisi on niin akuutti, että mitä nopeammin, sitä nopeammin ja sen parempi.

Edustaja Östman käytti ansiokkaan puheenvuoron. Siinä oli paljon hyvää, mutta muutamia asioita oli hieman oikaistu, mutkia oli vedetty tietyiltä osin suoriksi. Viljelijä ei lähtökohtaisesti halua niitä tukieuroja. Hän haluaa sille alkutuotteellensa asianmukaisen hinnan, millä hän pystyy sitten pyörittämään yritystoimintaansa.

Huoltovarmuuspaketti — minkä edustaja Östman toi esille omassa puheenvuorossaan, 300 miljoonaa euroa, huoltovarmuuspaketti viljelijöitten tukemiseksi — on itse asiassa EU:n suurin paketti, jos vaikka verrataan esimerkiksi Ruotsiin. [Mauri Peltokankaan välihuuto — Ritva Elomaa: Ei mene viljelijän taskuun paljoa!] Ruotsihan tuki 100 miljoonaa euroa. Nämä ovat hyviä nostoja, ja tämän pohjalta tämä antaa semmoisen lähtökohdan, että viljelijöitä tuetaan, viljelijöitä pitää tukea. Mutta niin kuin edustaja Könttä toi esille, se pitkän aikavälin ongelma: kauppa ja teollisuus, kuinka he tulevat matkaan. Tämän viikon lopulla uusi maa- ja metsätalousministeri Kurvinen aloittaa työnsä, ja olen hyvin luottavainen hänen ratkaisukykyynsä sen suhteen, että kaupan ja teollisuuden kanssa käydään asianmukaiset neuvottelut, että he tulevat mukaan tähän viljelijöitten ahdingon parantamiseen.

Puhemies Matti Vanhanen: Käytettävissä olevan ajan puitteissa annan vielä edustaja Östmanille puheenvuoron.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2022 vp

15.31 **Peter Östman kd:** Arvoisa puhemies! Kiitän, edustaja Kettunen, siitä, että hän siteerasi Könttää, joka siteerasi allekirjoittanutta, siinä, mikä koskee tämä kaupan alan vahva [Tuomas Kettusen välihuuto] markkinahallintatilanne.

Mutta sitten kiinnititte huomiota siihen, että minä olisin ikään kuin oikonut jossakin asiassa ja sanoitte, että viljelijät eivät halua tukea. No, eivät he halua tukea, he haluaisivat nimenomaan sitä, että hallitus kykenisi puuttumaan tähän kaupan vahvaan asemaan, ja siitä on puhuttu viime eduskuntakaudella, kun oli keskustalainen ministeri. Nyt on keskustalla myöskin maa- ja metsätalousministeriön salkku, nyt olisi aika tai olisi jo ollut aika tehdä sitä. Ei olisi tarvinnut tätä kriisipakettia ylipäätään miettiä [Mauri Peltokankaan välihuuto]. Mutta sikäli, kun pystyttiin korona-aikana antamaan kriisitukea myöskin muille yrittäjille: eivät hekään olisi halunneet tukia, he olisivat halunneet pärjätä omalla liiketoiminnallaan, mutta nyt on todella kassakriisi edessä maanviljelijöittenkin keskuudessa. Ja niin kuin MTK:kin sanoi, nyt on moni viljelijä päättänyt lopettaa toimintansa, ja meillä ei ole yhtään varaa odottaa lisää, vaan nyt olisi tehtävä ratkaisuja ja sellaisia kestäviä ratkaisuja, jotka auttavat tähän akuuttiin kriisiin mutta myöskin pidemmällä aikajänteellä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.